

Vetenskapligt namn: *Heracleum persicum*

Namnets betydelse: *Heracleum* kommer från den grekiska krigaren Herakles. Artnamnet *persicum* syftar på dess ursprung från Persien.

TROMSÖLOKA *Heracleum persicum*

Tromsöloka är en högväxt perenn som i Sverige mestadels förekommer i mellersta Norrland. Den doftar likt anis och kom ursprungligen från Iran men finns i stora bestånd i Norge därav namnet. Den ger upphov till svåra brännskadeliknade sår vid kontakt med hud som solexponeras. Växten blir två till fyra meter hög, har stora vita blommor och en planta kan producera upp till 4 000 frön per år.

Ursprung

Tromsölokan kommer ursprungligen från Iran. Den började användas som prydnadsväxt i Norge redan på 1830-talet och har sedan dess förvildats och vållar nu stora problem där. I de svenska trädgårdarna blev den inte lika populär som i Norge och den tycks inte heller trivas lika bra här. En förklaring till att arten är så pass invasiv i Nordnorges kusttrakter kan vara på grund av att klimatet där är mer gynnsamt, svalare och fuktigare och vintern är mildare än vad den är här. Den finns etablerad i Västerbotten men har observerats även i andra delar av landet. Den sprids huvudsakligen med frö. Den är flerårig och trivs bäst på relativt öppen, näringsrik och gärna fuktig mark så som betesmarker, strandkanter, vägrenar, sluttningar och skogskanter.

Så känner du igen tromsöloka

Tromsöloka kan i enstaka fall bli upp till fyra meter hög. Vanligaste är att den är runt två meter hög framförallt i nyetablerade bestånd. Stammens nedre del är oftast rödlila och en planta kan ha upp till fem stammar. Stammen är ihålig, tre till fem centimeter i diameter. Håren på stammen är vita och står rakt ut. Bladen är parflikiga och kan vara upp till två meter långa, särskilt på skuggiga platser. Blommornas färg är snövit. Toppkronorna kan bli 20–50 centimeter breda och är större än de lägre blomkronorna som ofta bleknar och är utan frön. Blomkronorna är ganska platta eller svagt välvda. Tromsöloka luktar anis. Fröna har taggar längs kanterna och sprids lätt när de fastnar i päls eller kläder och kan överleva i jorden upp till sju år.

EU-listad

Tromsöloka är listad på EU:s förteckning över invasiva främmande arter vilket innebär att du inte får ha den i din trädgård, dela med dig av frön eller sprida växtdelar.

Om du hittar tromsöloka i naturen – rapportera in det till Artportalen via www.invasivaarter.nu

Varför ska den inte finnas i Sverige?

Tromsöloka som spridit sig i naturen hotar den biologiska mångfalden och begränsar friluftslivet. Precis som sin släkting, jätteloka, är den en direkt fara för människors hälsa.

Effekter på den biologiska mångfalden

Tromsöloka minskar mångfalden i naturen och landskapet, eftersom den sprider sig fort och bildar täta bestånd där det inte finns utrymme för några andra växter. Den ändrar även näringstillgången i jorden vilket försvårar tillväxten av inhemska arter. I områden där det växer större bestånd finns det även risk för jorderosion. De utsöndrar även ett ämne som förhindrar andra växter från att etablera sig.

Effekter på samhället

Tromsölokan kan sänka fastigheters värde. Den kan försvåra rekreation, till exempel bad och fiske längs stränder eller människors vistelse i naturen.

Effekter i din trädgård

Tromsöloka kan fort bilda täta bestånd som då utkonkurrerar andra växter om plats och solljus. Ju längre spridningen har fortgått desto svårare är den att bekämpa.

Effekter på din hälsa

Växtsaften från tromsöloka ger i kombination med solljus svåra brännskadeliknade sår på huden. Skyddskläder måste användas vid kontakt med växten. Hud som blivit skadad av växtsaften kan var känslig för solljus under lång tid efter skadan.

Tromsölokan blir runt två meter hög framförallt i nyetablerade bestånd.

Så här utrotar du växten

Att bekämpa tromsöloka är betydligt svårare än att utrota dess släkting jätteloka. Val av metod beror på omfång och växtplats. Gemensamt för alla metoder är att de måste genomföras flera gånger per säsong och över flera år. Det rekommenderas att överlåta bekämpningen till experter, eftersom växten kan orsaka svåra brännskador.

Bekämpningsmetoder för små fröplantor

Små fröplantor kan dras upp för hand om marken är mjuk. Plantorna och i synnerhet deras rötter bör förstöras genom att man låter dem torka eller bränna dem. Det är viktigt att använda klädnad som täcker hela kroppen samt handskar som skydd för händerna. Det är också bra att skydda handlederna.

Bekämpningsmetod för stora plantor

Den mest effektiva metoden för att få bort tromsöloka är att gräva upp den med roten. Bästa tidpunkt att göra det är när stjälkarna är väl utvecklade och blomningen pågår, men innan den sätter frön (maj-juni). Börja med att gräva runt växten för att se var alla skott finns. Gräv cirka 15–20 centimeter under tillväxtpunkterna, det vill säga under stora rotklumpen. Klipp eventuellt bort det gröna och dela rotklumpen om den är för stor för att lyftas upp. Lagg rotklumpen och växtmaterialet för att torka i solen eller samla i sopsäck för att köra i till återvinningen. Alternativt elda allt på plats.

Återupprepa proceduren så fort en ny planta kommer upp. Fröna är hållbara och kan ligga i jorden i flera år innan de börjar gro.

En annan metod som dock inte är lika effektiv är att slå av växten tre till fyra gånger under växtsäsongen. Upprepa i flera år till dess att växten är borta. Det är viktigt att använda kläder som täcker kroppen och huvudet, handskar samt skyddsglasögon.

Bekämpning av stora bestånd

Slå av växten är en bra metod om det är ett större bestånd. Slå av den minst tre gånger för att förhindra växten att samla näring. Slå första gången i juni och sista senast i september. Upprepa varje år till dess att inga nya plantor kommer upp. Det kan ta flera år. Ha området under uppsikt.

Hantering av växtmaterial

När plantan är uppgrävd går det bra och låta den ligga och torka i solen alternativt elda upp den på plats om det ej råder eldningsförbud. Det går bra att hacka eller dela upp växten i mindre delar. Se till att alla eventuella frön eldas upp. En torkad växt utan frön går bra att lägga på komposten.

Var försiktig vid hantering av växtavfallet och jordmassor då de kan innehålla frön. Allt växtmaterial ska läggas i en hel sopsäck, som sedan sluts ordentligt och körs till den kommunala återvinningscentralen. Kontrollera först om den tar emot växtmaterial med tromsöloka. Alla gör inte det. Väl på anläggningen, ta reda på var växtmaterialet ska läggas. En del återvinningscentraler har specialcontainer inkom för farligt växtmaterial, annars ska det läggas i en behållare för brännbart material. Det ska absolut ej sorteras som växtavfall.

Kemisk bekämpning

Tromsöloka bör ej bekämpas med kemiska bekämpningsmedel.

Misstas för jätteloka

Det kan vara svårt artbestämna de olika lokorna som finns i Sverige eftersom de gärna korsar sig med varandra. Tromsöloka kan förväxlas med jätteloka och andra stora och grova flockblomstriga växter som till exempel:

- Strandkvanne, *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*
- Fjällkvanne, *Angelica archangelica*
- Vit björnloka, *Heracleum sphondylium*
- Sibirisk björnloka, *Heracleum sphondylium* ssp. *sibiricum*
- Strätta, *Angelica sylvestris*

De är endast tromsöloka och jätteloka som ska bekämpas.

